

FRANSUZ-INGLIZ TILLARIDA “FAUX AMIS”-ORFOGRAFIK JIHATDAN O`XSHASH SO`ZLARINING O`ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Qo`ziyeva Shirinjon

Termiz davlat universiteti, 1-bosqich talabasi

Abstract: Ushbu maqolada biz fransuz tilida sohta do'stlarning ishlatish doirasi va undagi bazi muomolarga javob berishga va bir nechta tillardagi turli hil ma'nolarni o'rganib chiqamiz.

Key words: *les faux amis, les formes ordinaires, les vrais amis, haqiqiy do'stlar, sohta do'stlar, oddiy shakllar, haqiqiy do'stlar, dominant tillar, sinonim, qisman sohta do'stlar, mutloq sohta do'stlar*

“Faux amis”- soxta do'stlar deb nomlanuvchi til birlig xorijiy tilni o'rganishni yoqtiruvchilar uchun muhim sanalishi bilan bir qatorda turli millat tillarining o'zaro bir-biriga ta'sirini ham o'zida ifoda etadi. Barchamizga yaxshi ma'lumki, fransuz tili lotin va vulgar lotin tillarining gallo-rim tiliga o'zgarishi ta'sirini ko'rsatgan. Keyinchalik u 1539-yilda Villers-Kotterets farmoni bilan ma'muriy-huquqiy tilga aylandi. Asirlar davomida u rivojlanib, ijtimoiy o'zgarishlarni aks etiruvchi ko'plab o'zarishlarni boshidan kechirdi. Janglar, urushlar va bosqinlarga boy tarixga ega Fransiya, xilma-xil madaniyatlar birlashgan joydir. Biz fransuz tilida boshqa tillarining ko'plab izlarini ko'ramiz, ingliz tili bu tasnifda dominant tillardan biridir divers ingliz tilidan g'avvoslar ma'nosini bildirib ot so'z turkumini ifodalasa, fransuz tilida (har xil) ma'nosini bildirib sifat so'z turkumiga tegishlidir.

Soxta do'stlar haqidagi muammo biz uchun ahamiyatsiz bo'lib tuyulishi mumkin bo'lsa-da, aslida bu bizning electron pochta xabarlarimizni yozishni qiyinlashtirishi, bizni sarosimaga solishi va birinchi navbatda chet ellik do'stlarimiz, balki fransuz tilida so'zlashuvchi do'stlarimiz bilan suhbatda ko'plab tushunmovchiliklarga sabab bo'lishi mumkin.

Asosiy tasnifda soxta do'stlarning ikki turi mavjud: qisman va mutloq. Qisman soxta do'st –bu ikki til o'rtasida yozilishi o'xshash bo'lgan so'z va bu ikki so'z ba'zi umumiy ma'nolarga ega, lekin hammasi emas. Qisman yolg'on do'stning yaxshi namunasi italyanча ricetta bo'lib, u fransuz tilida pishirish retsepti sifatida tarjima qilinadi. Biroq, italyanча ricetta fransuz tilidagi retsepti so'zida mavjud bo'lmagan retseptni ham anglatishi mumkin.

Ikki tilidagi foydalanuvchilarga xatolardan qochish va xatosiz yozishga yordam berish uchun soxta do'stlar lug'atlari yaratilgan. Ha, juda ko'p soxta do'stlarni birlash tirish uchun haqiqatdan ham butun lug'atga ehtiyoj bor bunday lug'atda minga yaqin yozular mavjud. Boshqalarda ko'ra foydaliroq bo'lishi mumkin bo'lgan lug'atlar mavjud: ba'zilar soxta do'stlarni umumiy etimologiyaga ega bo'lgan so'zlar bilan cheklaydilar, boshqalar esa, qo'shimcha ravishda, inglizcha soxta do'st shaklida taklif qilingan tushunchani fransuz tilida qanday ifodalash haqida qo'shimcha ma'lumot beradi. 1066-yilda Norman istilosi bilan boshlanib, Fransiya va Angliya uzoq muddatli to'qnashuvlari ularning til va madaniyatiga ta'sir o'tkazadi. Hatto bugungi kunda ham 80000 so'zdan iborat inglizcha

lug'atdagi so'zlarning tahminan 30% fransuz tilida kelib chiqqan. Har ikkala tilda ham mavjud bo'lgan, ammo manosi vaqt o'tishi bilan o'zgargan yoki o'zlashtirilgan, lekin hech qachon to'liq tushunilmagan va shunday bo'lib qolgan so'zlar mavjudligi ajablanarli emas.

Yolg'on do'stlar ingliz va boshqa tillarni o'rganayotgan yoshlar uchun haqiqiy qiyinchilik tug'dirishi mumkin! Aynan ular ingliz saytlarida ikki tilni farqlash va ularning nozik farqlarini payqash qiyin bo'ladi. Ammo, shuningdek, kopincha xorijiy hamkorlar bilan ishlaydigan yig'ilishlarda, qong'iroqlarda qatnashadigon, belgilanga muddatlarga rioya qilishlar va hokazolar) yosh mutahassislar bilan bog'liq bo'ladi. Ular, asosan, muhim elektiron pochta ma'no yoqligi bilan tahdid qilishadi. Shunday qilib, soxta do'stlar tezda tushunmovchilik, balki noqulay vaziyatlarning manbai bo'lin qolishi mumkin va professional hayoda ular qochish yaxshiroqdir (ehtimol, ulardan butunlay qochish yaxshiroqdir) ammo tillarni o'zaro taqqoslab o'rganishda samarali hisoblanadi.

Fransuz tilida soxta do'stlar ikkita tilda, masalan, fransuz va ingliz tillarda o'xshash, lekin bir xil ma'noni anglatmaydigan so'zlardir. Ammo shuni unutmasligimiz kerakki, ikki til o'rtasida o'xshashliklar mavjud bo'lsa-da, ular fonetik, grammatik, semantik jihatdan farq qilishi mumkin. Tilshunoslar ularning 3 turini ajratib ko'rsatadi :

1. Les faux amis – soxta do'stlar ;
2. Les formes ordinaires – oddiy shakllilar;
3. Les vrais amis – haqiqiy do'stlar .

Quyida ularning grammatik va semantik jihatdan o'xshash va farqli tomonlarini ko'rib chiqmiz. Fransuz tilida ot so'z turkumiga tegishli so'z ayni paytda ingliz tilida ravish, fe'l so'z turkumiga xosligini ko'rish mumkin :

Ingliz tili	O'zbek tili	Fransuz tili	O'zbek tili
location(n)	Joylashuv, manzil	location	ijara
lot(adj)	ko'p	lot(n)	partiya
main(adj)	asosiy	main(n)	qo'l
or(conj)	yoki	or(n)	oltin
sale(n)	sotish	sale(adj)	iflos
car(n)	mashina	car(conj)	chunki
but(conj)	lekin	but(n)	maqsad
pays(v)	to'laydi	pays(n)	mamlakat
lent(v)	qarz bergan	lent(adv)	sekin
former(adv)	oldingi	former(v)	shakil
rate(n)	darajasi	rate(v)	o'tkazib yuborilgan
tape(n)	lenta	tape(n)	turi
vie(v)	bahslashmoq	vie(n)	hayot
sanguine(adj)	serg'ayrat	sanguine(n)	qon

Bundan tashqari, faux-amis ning yana bir o'ziga xos xususiyati orfografik jihatdan bir xil bo'lsada semantik jihatdan ikki tilda turli ma'nolarni ifoda etishi bilan bo'g'liq:

Ingliz tili	O'zbek tili	Fransuz tili	O'zbek tili
Divers(n)	G'avvoslar	Divers (adj)	Har xil
Former (adj)	Oldingi	Former (v)	tuzmoq
Habit (n)	Odat	Habit(n)	Kiyim
Issue (n)	Nashir	Issue (n)	Natija

Lame (adj)	Oqsoqol	Lame(n)	Pichoq
Lovder(n)	Cho'chqa go'shti	Lovder(n)	Cho'choqa yog'i
Legs(n)	Oyoqlar	Legs(n)	Meros
Lent(v)	Qarz bergan	Lent(adv)	Sekin
Location(n)	Manzil	Location(n)	Ijara
Lot(adj)	Ko'p	Lot(n)	Partiya
Main(adj)	Asosiy	Main(v)	Qo'l
Or(conj)	Yoki	Or(n)	Oltin
Sale(n)	Sotish	Sale(adj)	Iflos
Car(v)	Mashina	Car(conj)	Chunki
Rate (n)	Darajasi	Rait (v)	O'tkazib yuborilgan
Refrain(v)	Tiyilmoq	Refrain (n)	naqorat
Tape(n)	Lenta	Tape(n)	Turi
Store(n)	Do'kon	Store(n)	Hikoya
Vie(n)	Bahislashmoq	Vie(n)	Hayot
Sanguine(adj)	Serg'ayrat	Sanguine(n)	Qon

Fransuz va ingliz tillarida mavjud o`xshash leksemalarning semantik jihatdan bir xil ma`no ifodalovchilari ko`p sonli bo`lib, talaffuzi jihatdan farq qilishini inkor etmaymiz:

Ingliz tili	O'zbek tili	Fransuz tili	O'zbek tili
Damage(n)	Zarar	Damange	Zarar
Isolation (n)	Izolatsiya	Isolation	Izolatsiya
Large(adj)	Katta	Large(n)	Keng
Lecture(n)	Leksiya	Lecture(n)	O'qish
Noise(n)	Shovqin	Noise(n)	Shovqin
None(pred.)	Yo'q	None(n)	Yo'q
Raisin(n)	Mayiz	Raisin(n)	Uzum
Accommodation(n)	Turar joy	Accommodation (n)	Turar joy
Assume (v)	Faraz qilmoq	Assume (v)	Faraz qilmoq
Bail(n)	Garov	Bail(n)	Ijara
Caution(n)	Ehtiyot	Caution (n)	Garov
Cave(n)	G'or	Cave (adj)	Yer tola
Pay(v)	To'laydi	Pays(n)	To'lash
Prime(adj)	Asosiy	Prime(adj)	Asosiy
User (n)	Foydalanuvchi	User(v)	Foydalanuvchi

Orfografik jihatdan o`xshash ammo talaffuzi va tarjimasida farqli bo`lgan bunday leksemalar xorijiy tillarni o`rganuvchilarda biroz chalkashliklarni keltirib chiqarishi bilan birga, turli tillarni taqqoslab o`rganishda muhim omil sanaladi. Bunday o`xshash leksemalarni turli tillar doirasida tahlil qilib chiqish mumkin va kelgusida bunday izlanishlar natijasi o`laroq xorijiy tillarni o`rganish birmuncha soddalashadi deb hisoblaymiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullaev F. Til qanday rivojlanadi? – Toshkent: Fan,1972.
2. Aleksandrova O. V. Yazik sredstv massovoy informatsii kak chast kollek-tivnogo prostranstva obshestva. —M.,2003.
3. Balli Sh.“Précis de Stylistique”, (1905).
4. Bushuy A.M.Liksikograficheskiy opisaniy frazeologii.Samarqand:1982
5. Gorshkov A. I. Russkaya stilistika: ucheb, posobiye / A. I. Gorshkov. — M.: Astrel: ACT, 2001.
6. Isroilova, M. Phraseological Units Classification Expressed Through Colors in French Printed Media. Ra journal of applied research, issn, 2394-6709.
7. Klushina N. I. Strategiya imenovaniya v vozdeystvuyushey rechi / Vestnik Mo skovskogo universiteta. Ser. 10. Jurnalistika. - 2006. - № 5. - S. 49-65.
8. Jamolovna, I. M. (2023). Locution figée en français. Scientific approach to the modern education system, 2(14), 35-38.
9. Jamolovna, I. M. (2023). Emotional and evaluative components of comparative phraseological units. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 11(5), 49-52.
10. Jamolovna, I. M. (2023, May). Comparative phraseological units-as an integral part of publicistic texts. In international scientific conferences with higher educational institutions (Vol. 3, No. 08.05, pp. 139-143).
11. Yo’ldoshev B. O’zbek tilida frazeologik birliklarning uslubiy va pragmatik imkoniyatlari. -Samarqand, SamDU nashri, 2002.
12. V.G.Gak, I.A.Kunina, I.P.Lalayev, N.A.Mavshovich, Ya.I.Retsker, O.A.Xortik.Fransuzko-russkiy frazeologicheskiy slovar.-Moskva 1963.
13. Fransuzko-russkiy slovar sovremennogo slenga i nenormativnoy leksiki.- M.:AST:Vostok-Zapad, 2008.